

KRĪZE

pirmkursnieku izvēli nemaina

Starta šāviens jauno studentu uzņemšanai šogad neizskanēja kā uzvaras zolve. Bailēs, ka ekonomisku apsvērumu dēļ vidusskolu absolventi dosies meklēt laimi ārzemēs, nevis skolas solā, augstskolu vadītāji pīpēja pesimistiskus scenārijus. Taču izrādījās, ka bažām nav pamata – pirmkursnieku rindas šogad būs pat kuplākas nekā iepriekšējos gados. Turklāt ne tikai budžeta, bet arī maksas grupās.

Laura Roķe Latviju pamest negrasās un nākotnē cer izbīdīt ģimenes uzņēmumu. Tāpēc meiteņa apgūš pārtikas tehnologa specialitāti.

Eduards Gorbunovs izvēlējies kļūt par vides ekspertu un domā, ka darba atrašana pēc universitātes absolvēšanas problēmas nesagādās.

Ieva Kalniņa mācīties Latvijā sākotnēji negribēja, jo ārzemēs viņu interesējošo franču filoloģiju varot apgūt par mazākām naudaiņām.

Teksts Edgars GERTNERS, tālr. 67886751

| Foto Andrejs STROKINS, f64

Viena no mācībiestādēm, kas šogad bauda neierastu popularitāti, ir Rīgas Tehniskā universitāte (RTU). Konkurss bijis pat programmās, kuras citus gadus studentu vidū īpašu interesi nav raisījušas, ar lepnumu stāsta RTU mācību prorektors Uldis Sukovskis. «Konkurss bija pat filiālēs Daugavpilī, Liepājā un Ventspilī. Varejām izvēlēties labākos kandidātus! Kopumā visos studiju gados mums ir aptuveni 7000 budžeta vietu, bet pirmajā kursā gandrīz 2000. Turklāt uzņēmām pat vairāk studentu, ja kāds bija uz strīpas ar viēnādiem rezultātiem,» saka U. Sukovskis.

Lielāka pieplūde šogad vērojama Transporta un mašīnbūves fakultātē, kā arī IT specialitātēs. Iepriekš konkurss uz šīm programmām nebija liels, jo datorzinības var apgūt dažādosursos un arī citas augstskolas piedāvā līdzīgas studijas.

Viens no lielākajiem pieteikumu konkursiem RTU, kā ierasts, bija topošo arhitektu vidū – vairāk nekā deviņi cilvēki uz vienu vietu. Prorektors nebrīnās, ka būvniecība, salīdzinot ar pērno gadu, popularitāti zaudējusi, taču tik un tā pieteikumu skaits bijis solids – vidēji trīs cilvēki uz vienu vietu. Pērno uz vienu vietu konkurēja aptuveni 4,5 topošie studenti. Negaidīto vidusskolas absolventu atsaucību U. Suhovskis skaidro ar faktu, ka RTU ir daudz budžeta vietu. Otrs iemesls – šogad vidusskolās obligāti bija jākāro centralizētais eksāmens matemātikā, kas nepieciešams, lai iestātos RTU. «Tehniskās zināšanas atšķirībā no sociālajām ir

derīgas visā pasaulē, ne tikai vietējā tirgū. No RTU absolventiem uz visu Latviju ir labi ja kādi divi trīs bezdarbnieki, citās nozarēs aina ir bēdīgāka,» stāsta U. Sukovskis.

RTU nedaudz sarucis vakara un neklātnes studentu skaits. «Tās ir maksas studijas, un cilvēki vairs nevar mācības savienot ar darbu, baidās, ka to pazaudēs. Tomēr dienas studijās par maksu pieteikušies daudz vairāk studentu nekā agrāk. Piemēram, mašīnbūves fakultātē tie ir aptuveni 170 cilvēku!» priecīgs ir U. Sukovskis. RTU atsaucība bijusi arī uz jaunu studiju programmu, finanšu inženieriju. Tā sagatavos finanšu speciālistus, kuri orientējas jaunākajās tehnoloģijās.

Piāristi joprojām topā

Par studentu strauji nesūdžas arī Latvijas Universitāte (LU). Populārāko studiju vidū līdzīgi kā citus gadus ir tiesību zinātne, vadības zinības un datorzinātnes. Palielinājies arī maksas studentu skaits, stāsta LU informācijas centra pārstāve Keta Selecka-Trušinska. Iepriekšējo gadu līdere Sociālo zinātņu fakultāte (SZF), kurā var apgūt komunikācijas zinības, no populārāko LU studiju virziena trijnieka ir izkritusi, taču stabili turas saraksta galvgali. SZF Komunikācijas studiju nodaļas vadītāja Inta Brikše stāsta, ka konkurss uz žurnālistu, reklāmas un citu specialitāšu programmām bijis tāds pats kā agrāk. «Sociālās zinātnes ir izvēle par naudu, jo mums ir maz budžeta vietu. Turklāt konkurence palielinās gan valsts, gan privāto augstskolu vidū. Mums mēdz pārmet, ka tikai saražojam speciālistus, kuriem pēc tam grūti atrast darbu, taču nepiekrītu šim pārmetumam. Nav nekādas jēgas, ka

valsts deklarē, – nepieciešams mācīties eksaktās zinības, jo reāli šī nozare ir ļoti neskaidra. Nav zināms, ko Latvija tuvākā nākotnē plāno ražot. Eksaktie saka, ka viņiem atvērts viss pasaules tirgus, taču šī tendence ir riskanta, jo no Latvijas aizplūst speciālisti un valstij no tā nav nekāda labuma,» uzsver I. Brikše.

Ārzemēs lētāk nekā Latvijā

Latvijas Universitāti kā tuvāko gadu otrās mājas izvēlējusies Ieva Kalniņa no Rīgas. Viņa studēs franču filoloģiju un nākotnē cer uz stabilu darbu Eiropas Savienībā. «Par franču filoloģiju izlēmu tikai dienu pirms pieteikšanās, skatījos, kur ir budžeta vietas. Sākumā gribēju mācīties par sabiedrisko attiecību speciālisti, taču arī vecāki bija priecīgi, ka pārdomāju. Franču valoda Eiropas Savienībā ir svarīga, un domāju, ka ar to man būs lielākas, iespējas nekā mācoties angļu valodu. Mācības izvēlējos, lai būtu interesanti, nevis reāli jau meklēju darbu.»

Budžeta Ieva diemžēl netika, taču programma bija tik ļoti iepatikusies, ka viņa paņēmusi studiju kredītu. Tiesa, nākotnes plānus ar Latviju Ieva nesaista: «Trešajā kursā vēlos doties mācīties uz Franciju. Istenībā jau pašā sākumā nemaz negribēju te studēt, jo, piemēram, franču filoloģijas programmas ir arī Spānijā un Francijā, taču tur ir jāmaksā mazāk nekā pie mums. Ekonomisko apsvērumu dēļ diemžēl pagaidām aizbraukt nevaru.» Ieva ir pārsteigta, ka visi klasesbiedri pēc skolas nolēmuši mācīties, nevis strādāt. Tādu, kuri strādāja jau skolas laikā, bijis diezgan daudz. Galvenokārt skolēni piepelnījušies ar sīkdarbiņiem – picērijās, automazgātavā u. c.

Ievējam skolotājs Eduards Gorbonovs (*viņš nav slavenā politiķa Anatolija Gorbonova mazdēls*) studēs vides zinības. Tā nav bijusi simtprocentīga izvēle, taču labāku variantu viņš nav atradis. «Eksaktie priekšmeti man nepadodas un neinteresē, tāpēc arī valdības spiedienu, ka jāstudē ķīmija, mani neietekmēja. Arī ģimenē teica, lai mācos, ko gribu. To, kur reāli varēšu strādāt, pagaidām nezinu. Universitātes mājaslapā lasīju, ka darbu var atrast Vides ministrijā vai jaunceltnēm taisīt mērijumus. Tad jau redzēs,» par nākotni nesatraucas Eduards.

Lauku filiāles slēgs

Arī Latvijas Lauksaimniecības universitātē (LLU) priecīgi berzē rokas, jo studentu bijis pietiekami. Vairāk nekā trīs pretendenti uz vienu vietu pieteikušies ekonomikas, mežzinātnes, mežinženiera, organizāciju sabiedrības pārvaldes socioloģijas programmās. Tikai nedaudz atpaliek datorvadība un datorzinātne, vide un ūdenssaimniecība, saka LLU preses pārstāvis Juris Kālis. «Piemēram, mežinženieri ir dinastiju cilvēki, taču valdības lēmumu rezultātā daudzi palika bez darba, un programmas popularitāte kritās. Šogad situācija atkal sāk uzlaboties, un uz vienu vietu pieteicās teju pieci cilvēki. Atsaucību guva arī ainavu arhitektūras programma un veterinārā medicīna. Tas ir interesants fakts, jo veterināriem jāmācās sešus gadus! Taču šo fenomenu var izskaidrot – te nāk daudz meiteņu, kuras orientējas uz biznesu. Viņas grib atvērt privātās suņu un citu dzīvnieku klinikas ar augstu servisu,» stāsta J. Kālis.

Maksas studiju programmās situācija nav tik saulaina. Līdzīgi ir ar neklātienas studentiem reģionālajās filiālēs. Tās, visticamāk, nāksies slēgt, jo cilvēku resurss rajonos uz laiku ir izsmelts, uzskata J. Kālis. Švaka atsaucība ir arī pedagoģijai, jo skolotāja profesijas prestižs valstī ir sabradāts dubļos.

Arī Vidzemes augstskolā (VA) līdzīgi kā RTU pieprasītākās ir informācijas tehnoloģijas, tām seko tūrisma organizācija un vadība. No pirmā trijnieka izkritušas komunikācijas zinātnes, īpašu piekrišanu nebaida arī grāmatvedības programma, stāsta VA informācijas nodaļas pārstāve Zane Leimane.

Piekāpjas vecāku vēlmēm

Ridziniece Laura Roķe nolēmusi apgūt pārtikas tehnologa specialitāti. Iepriekš gan sapņojusi par grādu uzņēmējdarbībā, taču sapratusi, ka tuvākajos gados ar šādu izglītību Latvijā kaut ko iesākt nespēs. «Mums Bauskā ir neliels īpašums, kur audzējam graudus, augļus un ogas, un vectēvs vēlējas, lai kāds prastu ar to visu rīkoties. Klausīju ģimenes ieteikumam un izvēli pagaidām nenozēloju. Latviju pamest negrāso, esmu patriotiski noskaņota un, pat ja biznesa un

karjeras iespējas man šeit nebūs lielas, tad vismaz būšu kļuvusi gudrāka,» pacilāti stāsta Laura. Viņa priecājas, ka nebūs jāmacās par savu naudu, jo apzināti centusies no tā izvairīties. Saņēmusi visus B līmeņus un sekmju izrakstu, kurā ir ne zemākas atzīmes par 8, viņa bez problēmām tika budžeta grupā. «Kojas Jelgavā gan nedabūju, tās piešķīra studentiem no tālākiem rajoniem. Četras dienas nedēļā turp braukšu ar personīgo auto, un tas ir lētāk nekā maksāt par studijām pašai. Domāju, ka studijas ir tā vērtas, jo arī, piemēram, *Aldara* prezidente un *Laimas* vadītāja ir beigusi pārtikas tehnologus. Tas ir mērķis, uz kuru tiecos!»

Nesūdzas arī privātās augstskolas

Arī privātās augstskolas par tukšiem sliem pirmajā septembrī negaužas. Biznesa augstskolā *Turība* lielāko atsaucību guvusi tūrisma un viesmīlības nozares uzņēmuma vadības programma, popularitāti nav zaudējusi arī uzņēmējdarbības vadība. Kā stāsta Biznesa augstskolas *Turība* valdes priekšsēdētāja vietnieks Aldis Baumanis, šogad ievērojami audzis to studentu skaits, kuri izvēlas e-studijas jeb datorizēto tālmācību: «Par 35 procentiem palielinājies studentu skaits e-studijās. Tas izskaidrojams ar iespēju studēt jebkurā laikā un vietā, netērējot līdzekļus un laiku, lai brauktu uz lekcijām. *Turība* piedāvā iespēju šādā veidā apgūt gan 1. līmeņa, bakalaura, gan maģistra studiju programmas. Arī studiju gada maksa, studējot e-studijās, ir līdz pat 500 latiem mazāka nekā studijas dienas nodaļā. Turklāt students mācības var sākt jebkurā laikā neatkarīgi no citiem studentiem.»

Turībai līdzīgi kā citām augstskolām ir arī filiāles reģionos: Bauskā, Cēsis, Talsos, Liepājā un Jēkabpilī. Pagaidām mācīties gribētāju skaits ir pietiekams, lai filiāles darbotos arī turpmāk.

Nākamā gada prognozes

Saulainie studentu pieteikumu rezultāti varētu ļaut krist eiforijā, ka Latvija tuvāko gadu laikā tiks glābta, jo mums būs perspektīvi speciālisti, kuri iestīgušo ekonomikas vezumu no grāvja izvilks viens divi. LLU pārstāvis Juris Kālis par to nav pārliecināts. Proti, 2009. gada valsts budžetā universitātei sākotnēji paredzēto dotāciju 12,3 miljonu latu apmērā samazināja līdz 6,2 miljoniem, bet, veicot grozījumus budžetā un prognozējot nākamā gada budžetu, plānots samazināt līdz aptuveni 4,1 miljonam latu. Līdzīgas pārmaiņas sagaidāmas arī citās valsts dotētajās augstskolās, kas liecina, ka studentu pieplūdums, kas lielā mērā iegūts uz budžeta vietu bāzes, tuvākajos gados varētu izplēnēt. ■